

Parlament de les Illes Balears

En el juliol de 1989, els ponents encarregats d'elaborar l'informe, varen creure convenient mantenir una conversa amb els professionals del dret que diàriament autoritzen documents, on els particulars disposen dels seus béns per a després de la seva mort. Aquesta reunió permetria conèixer la problemàtica real sobre la llibertat de fer testament i les seves dificultats. A la vista de les conclusions que poguessin derivar-se d'aquest encontre es podrien prendre acords que conduïssin a adaptar la legislació a la realitat social del nostre temps.

La data de celebració d'aquesta reunió fou assenyalada pel dia 10 d'octubre de 1989. El grup de notaris que hi assistiren estava encapçalat pel Sr. José Manuel de la Cruz Lagunero, que en aquells moments ostentava el càrrec de Degà del Col·legi Notarial de Balears.

TRANSCRIPCIÓ LITERAL DE LA REUNIÓ DE NOTARIS

DATA: 10 OCTUBRE 1989

LLOC:

EL SENYOR...

(...) puedan tener de contacto popular e interpretación de la realidad. Entonces, bueno, pues hemos pensado en buscar notarios que tengan un arraigo en Mallorca profundo; quizás pensar en Ibiza o Formentera hubiese sido un poco más difícil de buscar, pensando en hacerles venir aquí, pero probablemente, quizás, sinceramente, también contaríamos con su colaboración. Nosotros, creo que tenemos unas vivencias muy diferentes según donde hemos estado viviendo, además de en Mallorca. Hemos estado unos en Mallorca, pero unos han estado en Cataluña, otros han conocido quizás mejor Extremadura, otros Castilla la Vieja y, por consiguiente, quizás la forma de vivir la legítima y el régimen sucesorio es diferente para cada uno y creo que son experiencias totalmente distintas. En cuanto al método de trabajo, pues la ponencia pensará, pues, la forma de hacerlo: si quizás la forma de hacerlo fuera preparar un conjunto de preguntas y las respuestas, si preparar un conjunto de informes generales sobre los cuatro planes aquí presentes, no sé, quizás, la forma de trabajo que...

EL SENYOR...

Yo creo que sería mejor partir de una información general y a partir de ella podríamos ir concretando.

EL SENYOR...

Yo creo que... Jo crec que si és un poc anàrquic no passa res, no passa res...

EL SENYOR...

Sí, sí...

EL SENYOR...

Jo tenc diverses preguntes. La primera és si hi ha un testament tipus a Mallorca, o sia, un testament que demana una part important de la població, que destaca per damunt dels altres. Quin és, aquest testament? Deixar als fills? Deixar a la dona i després als fills? I, això, quin és aquest testament tipus?

EL SENYOR...

El más frecuente.

EL SENYOR...

El más frecuente, exacte. I, segona cosa (ja ho ha apuntat el senyor Martín), quina és la reacció d'un que ve a fer un testament quan es troba amb el fet de la legítima? La coneix? No la coneix? En el cas que no la conegui, quina és la reacció? Vol dir: això és la legítima i si s'ha de... tal. Positiva? Negativa? Hem de partir de la base que en aquests moments el projecte de llei que ve de la compilació ja ha canviat allò de la part "bonorum" per la part "valorum". No és així, això? Per consegüent, ara es podrà pagar amb doblers i està una mica suavitzat en aquest aspecte, no? Bé, i després, la tercera cosa, que va, diríem, connectada amb les anteriors, és la protecció dels fills, la protecció dels fills...

Sí... perquè, clar, si es lleva la legítima hi pot haver un pare, uns pares que siguin... que tinguin, que no tractin bé un fill determinat, sense que en tengui la culpa el fill, i pugui quedar sense res; però, eh... si vostès consideren que els aliments són suficients, és a dir, la protecció per aliments és suficient per a aquest fill, en el cas hipotètic que un fill necessiti esser protegit. I també si consideren que la realitat de la família ha canviat tant, és a dir, des de quan... des de temps antic, perquè les circumstàncies siguin diferents de quan es va pensar en la seva legítima; bé, perquè em pens que té devers quinze segles, no? He fet tota una loteria de preguntes, però...

EL SENYOR...

Molt bé.

EL SENYOR...

Bé, jo puc dir que quant a aquest testimoni, a nivell (...). En general, el testament tipus, allà era usdefruit per a l'home o per a la dona i per al viudo, i hereus propietaris els fills. Ara bé, jo, des de fa set anys estic aquí, a Ciutat, i not que ha canviat. El que no sé és si ha canviat degut que és una economia urbana completament diferent de la rústica o degut al transcurs del temps, que des de fa set anys estic aquí. Avui en dia, el testament tipus sol esser aquí, a Ciutat, legítima per als fills i hereu propietari l'home o la dona. Quant a la reacció de la gent, puc dir que no s'estranya gens ni mica; sap que hi ha unes legítimes, des de sempre n'ha sentit parlar. En general, el que interessa, de vegades, és que el viudo o la viuda pugui disposar, per allò de si ho necessita, si ho ha de mester, si té unes necessitats... i, realment, no li agrada que primerament s'hagi de

posar d'acord amb els fills a efectes de legítimes. O sia, li agradaria que el viudo o la viuda pogués disposar amb total llibertat. Ara, no s'estranya de l'existència de les legítimes. Jo consider que la protecció dels fills, eh..., està concebuda, és a dir, variant la naturalesa jurídica de les legítimes. Si primer era una "pars bonorum" i això donava lloc, moltes vegades, a..., clar, a exigir la unanimitat dels fills en el moment de la partició, amb tots els abusos que això podia produir, avui en dia, crec que és una gran passa endavant el fet de reduir la legítima a una "pars valoris" i que sigui un simple dret de crèdit i que l'hereu pugui disposar dels béns amb totes les limitacions que siguin d'haver de pagar la legítima amb doblers. Això és el meu punt de vista.

EL SENYOR...

¿Me permite que intervenga, señor Presidente?

EL SENYOR...

Yo quería puntualizar una cosa porque Salvador ha dicho algo que es importante, pero es necesario hacer una puntualización, también, y creo que la palabra que nos dirá ahora lo va a aclarar. Nos ha expresado que cuando un matrimonio viene a hacer testamento, que es la forma normal de testar (un matrimonio testa simultáneamente, ¿eh?), la voluntad normal, en Palma, es: heredero el consorte, recíprocamente heredero, y después a los hijos por partes iguales. Por consiguiente, el tema legitimero se plantea muy poco a la hora de elegir qué hijo ha de ser el favorecido. Sí se plantea, en cambio, el conflicto entre el posible viudo y los hijos. Es decir, la idea de que los hijos puedan plantear problemas de supervivencia al viudo, de comodidad de asistencia o incluso

despojarle de la vivienda familiar; es algo que sí que preocupa. Por eso, yo creo que cuando se está hablando de libertad de testar en este sentido se está pensando en que (yo creo que nos lo confirmará Salvador), se está pensando no en querer donar a, en querer instituir a un extraño, sino realmente en proteger al cónyuge viudo frente a los caprichos de algún hijo que pudiera exigir la liquidación anticipada; yo creo que esto es lo que estamos hablando en este momento. No estamos pensando en la supresión de la legítima, sino pensando en la situación, en que no es bueno que el cónyuge, además de quedarse viudo y perder las ayudas del que primeramente fallezca, además se vea obligado a liquidar, esto es, digamos que es lo que creo que he interpretado.

EL SENYOR...

Sí, sí, sí, o sea...

EL SENYOR...

Vull puntualitzar (...). Jo, seguint un poc això que, com és natural, ha viscut també en Salvador, aquí on posa testaments freqüents, a la primera pregunta, jo he estat a dues notaries a Mallorca, que són la de Sineu i la de Lluçmajor. Actualmentestic a Lluçmajor. Per tant, he viscut tant al Pla com a la Marina, dins l'aspecte rural i, a Lluçmajor, l'aspecte un poc urbà que, com sabeu, també té; i, és curiós, l'enorme diferència que hi ha entre la forma de testar al Pla i la forma de testar a Lluçmajor. Quan dic el Pla, vull dir Sineu, Costitx... bé, les zones d'allà; llavors, Montuïri, Vilafranca, tot això d'aquí enmig. La immensa majoria de testaments són particionals. Em referesc a Sineu, per exemple, on fèiem dos-cents testaments cada any (ara me n'he

recordat perquè...) però, més o menys, dels dos-cents, crec que n'hi havia cent cinquanta de partició, de testaments particionals, ja d'acord amb els fills. A Lluçmajor, a Lluçmajor, que més o menys venim a fer el mateix cada notari, uns dos-cents testaments, el noranta per cent són d'institució d'hereus a parts iguals, sense, sense fer parts. Jo ho dic pel que m'has demanat, el testament més freqüent, eh? Sí, llavors seguirem...

EL SENYOR...

Jo que vaig estar a Manacor i vaig estar a Petra, hi havia una diferència enorme entre els testaments fets a Manacor en el sentit, en general, d'instituir hereus a parts iguals els fills, i els testaments de Petra, que tots eren particionals, tots absolutament.

EL SENYOR...

Curiós, això, curiós. Això és dret viscut, però, actualment. Jo som de Montuïri, conec tots els montuïrers, en vénen molts... en una paraula, aqueixes són coses que es viuen intensíssimament. Per tant, ho hem de distingir molt en la forma més freqüent de fer testament. Després, és curiós, al principi, al principi, que és a la segona pregunta que has dit de reacció davant la legítima; bé, ho troben normal. Fins i tot vos he de fer constar una cosa que em xoca, i és el fet que molts de vells li diuen la quarta. No sé si vosaltres vos hi heu trobat.

EL SENYOR...

La quarta és la part de la dona.

EL SENYOR...

No, no és així, la quarta a la part de la dona, però, fins i tot,

fins i tot...

EL SENYOR...

(...) se le dice la cuarta.

EL SENYOR...

Bé, això ho sabem; la dona, sempre tots li diuen la quarta. Té la quarta! Això tots, però fins i tot, a la legítima, qualcuns o bastants m'han dit que sí, ja sabem que tenen la quarta. Tot i amb això, el principi que està clar és el de protecció de la família. Aquí, a Mallorca, almenys el que jo he viscut, repetesc, tota la zona d'enmig i a Lluçmajor, tenen claríssim que la família és davant tot, que s'ha de protegir. I tant és així que (pentura no afecta directament la legítima, però ho tenc apuntat per fer-ho constar a vosaltres), segons el meu criteri o la meua manera de pensar, hi falta una regulació, a Mallorca, del testament mancomunat. Realment, realment, els pagesos mallorquins (em referesc al Pla; no parl de Menorca perquè no ho he viscut), al Pla, el matrimoni ve a la notaria a fer testament mancomunat perquè ja n'ha parlat amb els fills. Per no xapar finques fan un sol caramull.

EL SENYOR...

Com que hi ha persones que no són especialistes en dret, quan diu mancomunar, li demanaria...

EL SENYOR...

Ah! Perdonau, eh?

EL SENYOR...

No, no, bé, és que jo no som especialista...

EL SENYOR...

Ah!, bueno. Un testamento mancomunado, és que vénen el matrimoni a fer testament conjunt en un sol document i disposen conjuntament dels béns. Ja sabeu que és essencial del testament en dret comú, eh?, un acte personalíssim, cadascú ha de fer el seu testament i no es pot mesclar un testament amb l'altre, eh? En essència, vol dir això (...) sense embullar-los, para no embrollar más, por si hay algún lego, és només per dir què és un testament. Bé. Per què fan un testament mancomunat? Realment no fan un testament mancomunat; ells vénen tots dos a fer testament. A més, estan convinguts, la seva idea íntima, dels pagesos mallorquins, és que... la d'en Salvador... perquè...

EL SENYOR...

Perquè contempen el patrimoni familiar.

EL SENYOR...

... perquè contempen el patrimoni familiar i diuen al notari: "Ara hem fet un sol caramull per no xapar finques; per no xapar finques en Pep no tindrà res de son pare i aqueix ho tindrà tot de sa mare." M'explic, el que vos vull dir? I clar, llavors els notaris tenim el problema de donar una seguretat jurídica a la voluntat manifesta de les parts. Perquè llavors nosaltres ens hem d'inventar una clàusula moral en què el testador diu: "Ordena a su hijo la obligación y precisa condición de aceptar las disposiciones de este testamento, y en su día las que ordena en este mismo día su esposa o madre o su madre o esposa del testador." O sia, que

això vol dir renunciar a la legítima futura que li pugui correspondre, a l'altre cònjuge, fosca!, per no espanyar els caramulls. Clar, no tenim una força legal, és una simple força moral. Llavors l'afegitó del que no ho faci així rebrà només la legítima estricta. Bé. Això és claríssim que és viscut per la família mallorquina. En aquest cas va a una teòrica distribució igualitària, però vaja, en el fons sempre hem de defensar la família: que tots dos, que tots els fills tinguin el mateix, tinguin igual, perdonau, tinguin el mateix valor, tant si els béns vénen de son pare com si vénen de sa mare. Fan un sol caramull i s'ho reparteixen. Falta, al meu criteri, aquesta, aquesta regulació del testament mancomunat a Mallorca, sense que això vulgui dir que s'ha de retardar la compilació. A més, és ben necessari que ja surti a llum, si podem, eh? Això és un apunt quant a allò que parlàvem de protecció de la família. Ara, són coses que s'han de tenir, al meu entendre, molt en compte, perquè si es diuen, ho veus, que et diuen: "Bé, i jo com m'he d'arreglar, Mateu, per si aquest fill llavors protesta?" Bé, és que llavors resulta... és que és curiós el cas, eh?, resulta que es mou un dels dos: els que no tenen, els que ho tenen tot del mort, ja els va bé arreglar-ho; però els altres: "No, hem d'esperar, perquè si llavors el que queda modifica el testament i només ens deixa la legítima, ens enrosquen pels dos costats!" Perdonau l'expressió.

I, per tant, no queden segurs. La seguretat jurídica implica que llavors hem d'esperar que es mori l'altre, que es mori el segon, la qual cosa vol dir...

EL SENYOR...

Llevat que es presti a fer donacions.

EL SENYOR...

Clar, llevat que es presti a fer donació, i que llavors has de fer herència i donació amb la quitança de la legítima, que això sí que és una monada, el que tenim amb aquesta institució mallorquina. Ens ha resolt molts de problemes, això, a nosaltres. Molt bé. Per tant, l'inconvenient és que no ho podem arreglar fins que l'altre sigui mort i que els béns que teòricament han de ser dels respectius destinataris no s'atreveixen a fer-hi despeses, a fer-hi millores, perquè saben cert que basta que el que quedi canviï de voluntat perquè... M'explic, els que vos he dit?

EL SENYOR...

Sí, sí, sí. Fins i tot, hi ha un problema, i llavors voldria dir que segons quines impressions hagin tingut, que hi ha una acceptació tàcita d'herència...

EL SENYOR...

Clar, clar!

EL SENYOR...

... amb tot el que això suposa.

EL SENYOR...

Sí, bé. Això és tot dins aquest principi... però tot això està dins el principi de protecció familiar, eh? Que el pensar que, al meu entendre sempre, que hem de prescindir de la protecció familiar..

EL SENYOR...

No...

EL SENYOR...

No, no, no, no, ara ja ho sé, no m'has de dir que se m'ha ocorregut, això, però ho faig constar, que és viscut intensíssimament. A més, tots sabeu, tots sabeu que les relacions de convivència tenen els dos vessants: el vessant espiritual i el vessant econòmic, i qui es pensa que els doblers no tenen poesia és perquè no ho ha viscut, això. En certa manera, no? O que no tinguin sentiments també és mentida. Tot ajuda a unir, a fer una família i si tenim una societat en què hem de defensar l'existència de la família, els que la vulguin defensar, doncs... els que no la vulguin defensar no tenen per què casar-se ni tenen per què fer una família, vejam si ens entenem, però els que sí creim en el principi familiar ens pensam que el dret ens ha de donar unes armes per poder defensar aqueixa institució. Ara, això pentura ja passa del meu ram, no és així?

EL SENYOR...

Vull fer unes preguntes molt concretes, o sia, o sia...

EL SENYOR...:

Perdonau tot això...

EL SENYOR...

La primera, la primera és que aquest problema del testament mancomunat deu sortir en els testaments particionals...

EL SENYOR...

Clar!

EL SENYOR...

... Aquí on diu parts iguals ja no hi ha aquest problema, no?

EL SENYOR...

Natural, natural...

EL SENYOR...

O sia, que això és propi del Pla.

EL SENYOR...

Sí, senyor. Però perdona, aquests testaments particionals són...
és més del cinquanta per cent dels testaments, eh?

EL SENYOR...

A on, allà?

EL SENYOR...

Al Pla.

EL SENYOR...

Al Pla, sí, sí, sí, no, no... és important...

EL SENYOR...

No és allò de dir que només en facin...

EL SENYOR...

No, no, no, és igual, és igual...

EL SENYOR...

Digues, digues...

EL SENYOR...

Allà on (...)

EL SENYOR...

No, no, no...

EL SENYOR...

En consciència (...)

EL SENYOR...

No, no, no.

EL SENYOR...

(...)

EL SENYOR...

No, no, no, això no és així.

EL SENYOR...

Vull dir que aquest problema també es planteja fins i tot a Ciutat per a qui vulgui posar un negoci, i aleshores el pare vol que el fill, en Tal, sigui l'hereu d'aquest negoci, el successor, el continuador d'aquest negoci, i aleshores això planteja un problema particional respecte dels altres béns entre tots els altres fills. O sia, són molts...

EL SENYOR...

Perdó... en principi, en principi no he dit res però hi ha una cosa que sí m'agradaria dir, més que res per establir una idea. Quan va néixer la discussió entre nosaltres i vam parlar que vostès poguéssin venir aquí, és quan vam començar a discrepar, fonamentalment, però sí a dir, en principi, si no ho he entès malament, vejam, avui en dia la idea més moderna és la llibertat total d'herència, és a dir, que cadascú faci allò que li doni la gana. És quan, efectivament, han sortit alguns de nosaltres, per no dir cada nom en particular, i algú ha dit alguna idea molt modernista, però aquí, aquí no ha arribat aquesta idea modernista. Vull dir que s'entén, el que passa. Fins i tot jo diré més: a mi, a mi, personalment, m'agradaria poder fer, si hem de fer alguna modificació, si és que s'ha de fer una modificació, que sigui una modificació el més avançada possible en el temps. Perquè és clar, la veritat és que crec que avui ens toca una feina força difícil. No es tracta de paralitzar-se i dir, bé, açò és el que diuen ara, açò és l'ambient que hi ha, amolla Catalina! No, sinó que més bé hem d'intentar fer un canvi, el possible, o sia, dins el possible. Si vertaderament tenim unes idees progressistes determinades, més modernistes o no modernistes, és a dir, bé, dins aquest ambient que vostè planteja, dins el que planteja ell, és possible fer aquest avanç? o potser avançar amb uns graus determinats allò que demà voldran i que, en principi, serà acceptat globalment? Açò és el que voldria dir...

EL SENYOR...

Sí, sí...

EL SENYOR...

... com a cosa general.

EL SENYOR...

Sí, sí.

EL SENYOR...

No és particular de ningú.

EL SENYOR...

Jo estic d'acord amb el plantejament que ha fet el President de la Comissió però crec que aquest canvi ja ha d'estar adequat a la realitat en la qual vivim nosaltres. És a dir, el que no podem pensar és, i crec que el motiu d'aquesta discussió és aquest, és a dir alerta!, jo vull fer canvis i vull anar cap al progrés sempre que no tergiversi...

EL SENYOR...

Exacte!

EL SENYOR...

... no modifiqui la realitat del nostre poble.

EL SENYOR...

Per això, per això tenim l'estadística.

EL SENYOR...

La estadística ayuda por el hecho de que haya una concepción reciente; no quiere decir que vaya a durar mucho tiempo ni que tenga

vigencia social.

EL SENYOR...

Sí, es que, es que si me permitís, para seguir esta línea, que no perdamos el punto, porque yo lo tenía aquí apuntado; ahora estaba pensando en lo que dicen los meteorólogos, que el agujero de ozono que hay en la Antártida no es el producto del deficiente medio ambiente que tenemos hoy en día sino que puede venir como consecuencia de una serie de acciones meteorológicas o geológicas muy anteriores a... Yo estaba también viendo si lo que vamos a regular o la experiencia que vosotros estáis explicando es el reflejo de una sociedad que ahora está terminando un ciclo y nos vamos a encontrar con una nueva sociedad en la que se puede producir...

EL SENYOR...

Yo creo que... yo creo que...

EL SENYOR...

Lo digo porque cuando se refería, os referíais a... a condecir del ciudadano que va a la notaría y que dice, pues, que conoce unas determinadas normas, que incluso ya están, a parte de ser normas positivas son costumbre... Los cambios legislativos que se han producido en la década de los setenta, por ejemplo, lo que supuso el cambiar el régimen de capitulaciones matrimoniales que no podían ser otorgadas después del matrimonio y a partir de la reforma del setenta y cinco, creo recordar, sí; y mucho más importante todavía, la Ley del divorcio del año ochenta y uno, que no sabemos todavía cuáles son las repercusiones de índole económico-familiar que vaya

a tener, aconsejaban o no aconsejaban el dar un paso o no tan importante desde el punto de vista puramente sociológico, no ya jurídico.

EL SENYOR...

A mí me parece que Salvador ha puesto de relieve el cambio que se ha producido. Ha explicado que, hace tiempo, cuando él estaba en otros lugares, hacía el mismo testamento que he hecho yo en otros lugares. El usufructo era sólo para la viuda y la partición, pongo por ejemplo, la adjudicación, la institución de heredero por partes iguales a favor de los hijos. Esto hace muchísimo tiempo que no se ve. La opinión de la gente que llega y que le preguntan, lo primero que le preguntas: "Usted, ¿qué desea?", dice: "Mire usted, para mi mujer y después para los hijos." En dos palabras, ha dicho...

EL SENYOR...

Parece que el sentir común... llega al hombre.

EL SENYOR...

¡Sentir común! Y entonces hay un momento en que le decimos: "Mire usted, no puede ser esto porque hay una legítima que le obliga a dejar algo reservado para los hijos." ¡Caramba, qué lata! Pero está pensando en la mujer, no está pensando en la libertad de testar, porque está pensando en el después para los hijos. En dos palabras, la gente ha dicho lo que quiere: para mi mujer y después para los hijos.

EL SENYOR...

Eso es experiencia particular, mayormente.

EL SENYOR...

Ha cambiado en ese sentido.

EL SENYOR...

Amb això jo veig que, clar, jo veig que a Ciutat ho és, així, perquè a Ciutat tenen el pis o han comprat el pis; com és natural, l'han comprat fent feina home i dona, perquè avui els matrimonis fan feina tots dos, i crec que és el sentit del que fa testament i diu: "Jo, si em mor, vull que la meva dona —o ella— vull que el meu home pugui fer el que vulgui del pis." Sí, per regla general ho és. Però pentura estic un poc aferrat a la pagesia, però és el que jo visc més: hi ha molts de pagesos que no hi passen, per aquí; que volen l'usdefruit per al que queda dels dos i hereus els fills a parts iguals. No es pot dir: "A Mallorca, avui prevaleix..." El que sí em demanen molts i va augmentant de cada dia és l'hereu distribuïdor. Curiós, això. Aquesta figura que pareixia desapareguda, a Mallorca, que ha passat —parl de Mallorca sempre— a la compilació en dir: "Però, i la meva dona, que no podrà fer parts?" Sí. Això és el que jo visc. Home, el problema, jo crec, de futur pot ser que n'hi hagi per aquí. Això de tenir més d'un fill tampoc no... però vaja, en tenim dos molts de pics o quatre, qualcun, però l'hereu distribuïdor...

EL SENYOR...

A veure si et decideixes a parlar, tu, ja, que sé cert que...

EL SENYOR...

No, si decidir-me, estic decidit, el que passa és que no em deixen! Jo el que vull dir és, contràriament a totes les opinions

que hi ha aquí, que no hi ha un testament tipus a Mallorca; que el testament tipus a la zona d'en Mateu és un, a Palma poden ser diversos i a la meva poden ser tres o quatre.

EL SENYOR...

O sea, que el estàndar general no existe.

EL SENYOR...

No, no, perquè jo...

EL SENYOR...

Por sectores o comarcas...

EL SENYOR...

Jo, queestic a Sa Pobla i queestic, pentura, a la regió més conservadora de dins Mallorca, encara tenc moltíssims de testaments en els quals es fa un usdefruit universal a la dona, sobretot per part de l'home, es fa un usdefruit universal a la dona, però que si es torna a casar el perd... Però això és freqüentíssim encara a la zona meva.

EL SENYOR...

I a la meva.

EL SENYOR...

Bé, idò mira: som quatre, i hem parlat de sis o set tipus de testaments.

EL SENYOR...

Això és curiós, però és molt més curiós perquè això és molt més freqüent en les dones —i això sí que m'agradaria que ho tocàssim...

EL SENYOR...

Idò mira, per mi és al revés.

EL SENYOR...

... per naturalesa, almenys, les dones (...) la dona ho perd tot, i l'home diu: "Jo me'n toc ets orgues si se torna a casar sa meva dona."

EL SENYOR...

Exacte, exacte, d'acord, d'acord, d'acord.

EL SENYOR...

Però en les dones molt més accentuat que en els homes.

EL SENYOR...

Bé, a part d'això, a part d'això...

EL SENYOR...

No estàs d'acord amb això?

EL SENYOR...

Sí, sí, sí, sí, hi estic d'acord, hi estic totalment d'acord; a part d'això, ~~crec~~ que des d'ara podem deixar establert que no hi ha un tipus general de testament a Mallorca. Evidentment, no conec Menorca i Eivissa, notarialment parlant. El que sí crec, i amb això

som de la idea de tots, és que les legítimes estan totalment admeses, acceptades, conegudes i vives i que, a pesar de tot, fan una funció de protecció a la família. És a dir, la idea que havíeu exposat de la llibertat absoluta de testar, jo la veig una moda, una confusió, pentura, d'idees, però que en matèria jurídica mallorquina, o en matèria testamentària mallorquina, no arrelada, no aplicable i, fins i tot, amb clars perjudicis familiars i econòmics. Aquesta era la meva idea.

EL SENYOR...

Aquí vull fer observar...

EL SENYOR...

Ho veus, com havia de xerrar? A un moment determinat havia de dir qualque cosa, no? (...) He de justificar el sou!

EL SENYOR...

...el que jo veig és que a tots els països d'Europa, llevat d'Anglaterra, aquest sistema de reserves legals en benefici de la família existeixen; en un sistema o en un altre, amb moltíssimes variants, però existeixen. El principi de llibertat absoluta de testar, en realitat, crec que només existeix a Anglaterra. A Amèrica del Nord, en determinats Estats, s'està tractant d'introduir un sistema de reserves que ja existeix a alguns territoris com a Louisiana, per influència francesa i, vaja, crec que han arribat a la conclusió que és necessari establir uns determinats límits a la possible llibertat de testar. És a dir, que la llibertat absoluta de testar és una moda, com ha dit qualcú per aquí. En fi, principis bastant o falsament "progres". Per exemple, a

Espanya, jo ara record que a Navarra la legítima personal és pràcticament, purament simbòlica, i no crec que la societat de Navarra sigui precisament molt "progre". Clar que això està vinculat al principi de troncalitat, al sistema de troncalitat, amb connexió familiar, al principi de l'existència de la casa familiar, però com a legítima individual pràcticament no existeix, és purament simbòlica.

EL SENYOR...

Una pregunta. Crec que més o manco s'ha dit, però voldria que s'hi incidís una mica més encara, en el tema. Quan s'ha parlat de protecció de la família, en qui es pensa més, en la dona o en els fills? I vull concretar: avui, hi ha un fenomen, del qual aquí n'hem parlat i pareix que té una certa incidència sobre l'estructura familiar, que és, bé, que les famílies s'estan transformant del que és home i dona, els fills se'n van als devuit anys, formen la seva família... vull dir que està molt més dispers tot això i fins i tot (...) com, per exemple, la drogaaddicció que bé, nosaltres, els d'aquí, la majoria hem estat a una comissió per estudiar el problema de la drogaaddicció i pareix, per tot el que ens diuen els experts, que és que a un drogaaddicte no se li ha de donar ni un duro, ni un duro! Clar, això és un tema puntual d'un tant per cent de la població molt petit però que existeix. En aquest cas, la legítima pot ser dolenta. No vol dir que el toqui la legítima, sinó que (...), m'explic? O sia, ho dic més que com aquest cas concret, és un cas puntual, significatiu, però de l'evolució, diríem, de la família, perquè cadascú tira per a ell i abans (...) i ara, avui (...).

EL SENYOR...

Yo querría dar respuesta a esta pregunta, que es importante. Y es que, en la ejecución legitimaria, el domicilio familiar se vive de una forma diferente en el mundo agrario y en el mundo urbano. En el mundo agrario, lo fundamental es saber quién va a aportar la fuerza del trabajo Y la explotación. Es decir: alguien tiene que ir al campo, alguien tiene que coger el tractor, alguien tiene que arar, alguien tiene que recoger; y, entonces, la fuerza que pone esto en marcha son los hijos. En cambio, en el mundo urbano, no. En el mundo urbano, la mayor parte de las pequeñas fortunas son ahorros que consolidan un piso o, a lo más, un piso y un negocio. Y, entonces, la protección del viudo es fundamental. Realmente, si el piso se divide entre todos los hijos y es todo lo que esperan sacar de la vida, creo que en el mundo urbano dirán: "Oiga, mire usted, si, a mí, la octava parte del piso me tiene sin cuidado. Quiero que me den las pesetas. Está muy bien, pero, realmente, mi octava parte del piso no me va a sacar adelante en la vida y yo puedo mejorar notablemente con esto. En cambio, a mi pobre madre le pueden hacer un verdadero destrozo en su vida si además tiene que dejar el piso y empezar a pagarse una renta y toda otra serie de cosas." Por consiguiente, es diferente . ¿A quién hay que proteger, a la mujer o a los hijos? En el mundo agrario, no cabe duda de que a los hijos, que son los hijos quienes van a mantener la explotación y, además, a partir de una edad relativamente joven, tendrán. Por ejemplo, cuando los padres tienen cincuenta y cinco años de vida dura en el campo, los hijos deben tomar el relevo. En cambio, cuando un padre es comerciante, hasta los sesenta años está al frente del negocio. Creo que es totalmente distinto en la ciudad que en el campo. En el campo hay que hacer un relevo genera-

cional más temprano y hay que proteger a los hijos porque son los hijos los que ponen en explotación el campo. En cambio, en la ciudad, se siente mucho más la idea que hay de protección de la mujer.

EL SENYOR...

I essent d'aquest criteri, jo voldria dir que hi ha gent, vengent-ho des del camp, que normalment home i dona solen tenir els seus propis béns cada un. És a dir, aquesta protecció cap a la dona que es pot donar més en l'àmbit urbà, a l'àmbit rural pot ser menys necessària perquè ella té el seu propi patrimoni. Llavors, moltes vegades, el fre que posen als fills —contestant un poc la pregunta de si a un drogaaddicte se li ha de donar o no se li ha de donar—, moltes vegades, almenys a la meva zona, a on es posa el fre és a l'usdefruit. És a dir, pare i mare, bé fent donació, bé fent testament, o reparteixen o deixen a parts iguals als fills i estableixen un usdefruit al sobrevivent perquè aquest usdefruit o bé s'exerciti o bé es commuti. És a dir, que aquest usdefruit, si n'hi ha qualcun que bé per drogaaddicció, bé perquè estigui un poc passat de rosca o per la raó que sigui, vulgui tirar cap a fora, l'usdefruit pugui servir de fre i que el pare o la mare que sobrevisqui digui clarament: "No, idò ara exercitaré jo el meu usdefruit i tu et quedes sense res fins que jo em mori", per exemple. O si la família va bé i no hi ha massa alts i baixos, és molt freqüent una commutació d'aquest usdefruit per una renda vitalícia que paguen els fills religiosament i s'ha acabat la història. És a dir, "abund" una mica en la idea que deia en Juan Manuel.

EL SENYOR...

Això es dóna amb molta freqüència.

EL SENYOR...

Efectivament. No sé si contesta la teva pregunta, això, no?

EL SENYOR...

Bé, sí.

EL SENYOR...

Jo també tenc un parell de casos. Ara me'n record d'un (...), ja no té importància (...). Hi ha una prolongació en aquest cas concret de la pàtria potestat (...).

EL SENYOR...

Això no és ver, vull dir, aquests casos...

EL SENYOR...

... poden ser problemes si no els tenim a casa nostra, o sí? El problema concret de cada una de les famílies que puguin tenir per solució...

EL SENYOR...

Hay un argumento dentro del sistema de libertad de testar o no, de los que son partidarios del sistema de libertad de testar, que dice: "Desde la libertad se puede llegar a la igualdad." Es decir, bueno, a la igualdad, entendiendo que no igualdad a todos iguales sino a lo que corresponde a cada uno y de acuerdo con el comportamiento y con el afecto que esa persona pueda sentir. O sea, sin partir de un principio que defina que la propiedad es de todos, sino que la propiedad es del que dispone y tiene los bienes, y que después podrá darlos o no darlos, admitiendo que hay un derecho

a la herencia pero no de la herencia, como dice la Constitución. ¿Qué es lo que ocurre? Que si se plantea la cosa así, la familia que, efectivamente, esté dispuesta a hacer un acto positivo en relación a bienes, es decir, otorgar testamento, sabrá, en el momento en que se toca el testamento, disponer —y, además, sabrá también cómo quiere disponer— de esos bienes. Bueno, pues, en la forma en que estamos hablando, el usufructo vitalicio o todos los bienes con facultades de distribuir después, en el caso de heredera o heredero distribuidor, etc., etc. Sin embargo, el otro sistema encorseta... encorseta hasta cierto punto esta disponibilidad de los bienes... y hace que se tengan que hacer unos determinados equilibrios que, en un momento determinado, con un sistema de propiedad determinado, eran completamente razonables —estábamos hablando de la propiedad rural— y, sin embargo, en un sistema de propiedad urbana, ya no tienen tanto sentido. Era algo que decía Carlos: si en el contexto social en el que nos movemos la permanencia o no de determinadas instituciones empieza a tener sentido o va perdiéndolo o a lo mejor lo recobra. O sea, que hay que hacerse las preguntas desde todas las ópticas posibles, porque no quiere decir que una cosa que se está perdiendo después no vaya a recuperarse; no sería la primera vez que vuelve.

(...)

Eso es: instituciones que decaen o que no se usan y que, de buenas a primeras, toman un protagonismo.

EL SENYOR...

Evidentment, això es pot produir. O sia, un sistema de limita-

ció de la llibertat de testar, en un moment donat, pot devenir injust, abusiú per part dels fills; però també el sistema contrari pot produir les mateixes conseqüències. Avui en dia són freqüentíssims els casos de doble matrimoni: els fills queden abandonats i son pare se'n va amb una que no té més finalitat que explotar el patrimoni d'aquell home i treure-li el màxim partit. Que els fills pateixen? Que pateixin, que es fotin, i ella a endur-se'n el màxim profit. I això és factible en un sistema de llibertat absoluta. O sia, que abusos n'hi pot haver per les dues parts.

EL SENYOR...

Por las dos partes.

EL SENYOR...

Efectivamente.

EL SENYOR...

Por eso hablábamos. ¿Qué consecuencias tiene la Ley del divorcio hoy en día? Antes, el matrimonio era indisoluble, pero es que ahora no. De buenas a primeras...

EL SENYOR...

Fins i tot en el cas del matrimoni indissoluble, jo, per exemple, puc parlar d'un pare de nou fills que va quedar viudo i es va enganxar amb una senyora —separada—, i els fills han quedat allà i no han vist res!

EL SENYOR...

Aquests abusos són molt diferents que siguin a menors que no si-

guin a menors.

EL SENYOR...

Sí, és evident.

EL SENYOR...

Jo crec això, en la defensa de l'indefens. És clar: en això que diu vostè, si els fills tenen trenta o quaranta anys és molt diferent de si els fills tenen quatre, cinc, sis o deu anys. Aleshores, és un indefens. Aleshores, el tema important és que, quan marquem unes pautes, que no és igual que aquella llibertat d'un pare, a vuitanta anys, que de cop i volta hagi acabat; una altra qüestió podria ser que els fills no li facin ni cas, que el tinguin abandonadíssim, que només cregui que es mouen per l'herència i que, potser, troba una bona senyora que l'aguanta, que durant vint anys li neteja tot el que li ha de netejar, i després els fills ho volen tot i abandonen el resultat d'aquella dona caritativa durant vint anys. Dic això com a exemple.

(...)

EL SENYOR...

Concretamente habría que estudiar las causas de desheredación que podría haber, que podría plantear el tema.

EL SENYOR...

De momento, son limitadas y ahí sí que habría que...

EL SENYOR...

Ese es el problema.

EL SENYOR...

La extremada limitación de las causas de desheredación en este punto.

EL SENYOR...

La compilación es sensible a los cambios sociológicos introducidos por el divorcio, si suprimir el antiguo artículo cincuenta y tres de la compilación por el que en virtud de matrimonio el cónyuge del segundo matrimonio no podría ser más favorecido que el hijo menos favorecido del matrimonio anterior. Esto, en una sociedad que admite el divorcio, es un disparate. Hay que felicitar a la comisión que lo ha redactado porque, verdaderamente, ha sido sensible por la omisión que ha tenido conscientemente, y creo que atiende bien el tema de una sociedad plurimatrimonial. Pero la verdad es que la institución de la legítima y la protección hasta cierto punto de los hijos, con un compromiso como el que tenemos en Mallorca de la tercera parte de la mitad, está asentada profundamente por todo el grupo social. No, no se nota que la gente, es decir: "Oiga, mire usted, es que debería ser más grande", ni tampoco que debería ser más pequeño.

EL SENYOR...

Subjetivamente, no se considera una obligación con peso.

EL SENYOR...

No, la mayor parte de...

EL SENYOR...

Como tal carga, no.

EL SENYOR...

No, yo creo que no. La mayor parte de los que tenemos son por partes iguales. Realmente, es muy rara la familia que quiera aprovechar esta libertad de testar. Es decir, la libertad de testar, la estamos invocando generalmente por la vía del castigo y no por la vía de la forma de concentración patrimonial. A veces, quieren castigar a un hijo o separar a un hijo al margen de las causas de desheredación, que son muy complicadas y muy difíciles de probar.

EL SENYOR...

Ése es el punto.

EL SENYOR...

Entonces, la idea, para nosotros, de la libertad de testar, es con referencia a los hijos, porque la idea de testar en favor de un extraño, dejando aparcados a los hijos, hay que olvidarse de ella. Entonces, lo que estamos viendo es una forma de castigar, normalmente. Me pueden decir: se puede concentrar el patrimonio en una persona; es cierto, pero lo vemos poco. Lo que sí que vemos más es que se quiere castigar a un hijo mediante un acto de libertad de testar. Bueno, pues nosotros vemos que la mayor parte de los testamentos son de reparto igualitario en favor de los hijos. Es más: en Mallorca, se considera ofensivo por el testador que aparezca un albacea, cuando mi experiencia castellana me aconseja proponer frecuentemente el método del albacea para resolver las cuestiones familiares, y dicen: "No, no; mis hijos se entenderán bien; yo confío

en ellos." Es decir, evidentemente, nos encontramos con que la gente —la familia, la gente corriente— está orgullosa de su familia y no quiere establecer discriminaciones. La discriminación viene por vía del castigo, y se encuentran con que el camino del castigo es demasiado estrecho. Entonces, no podemos confundir una terapéutica del castigo con una terapéutica de un procedimiento de promoción económica y social que, realmente, la gente no siente. Entonces, quizá establecer la libertad de testar fuera lo profético. Quizá. Pero, realmente, no está hoy sentido. Este es mi punto de vista.

EL SENYOR...

Esto es importante.

EL SENYOR...

Jo volia dir que, això del marmessor, la gent ho accepta sempre en el cas que vulguin deixar a un fill, per exemple, per via de càstig, només la legítima. O sia, el notari els diu que els fills es veuran abocats a un problema judicial perquè si la legítima és d'un import posem de cinc-centes mil pessetes i el legitimari dirà que són més, aleshores sempre accepten el nomenament d'un marmessor.

EL SENYOR...

Per via de càstig.

EL SENYOR...

És el que deia el Degà, exacte.

EL SENYOR...

Jo tenc por que no hàgim desenfocat el tema. Han fet una pregun-

ta de quins eren els testaments tipus perquè és molt important saber-ho, però això té una relativa relació amb la legítima. O sia, quan es presenta el problema de la legítima? Quan hi ha problemes entre els pares i els fills. Si no hi ha problemes entre els pares i els fills, no hi ha problemes de legítima. Aleshores, jo volia centrar això en aquest punt. O sia, oblidar-nos dels testaments tipus, oblidar-nos que tothom fa parts iguals per als fills, oblidar-nos de tot. Hi ha un problema entre els pares i els fills o amb un fill, entre un pare i un fill. Llavors és aquí que cobreix el sistema de la legítima perquè, si no, ja testa lliurement a favor de la igualtat de fills, a favor de la protecció de la dona primer... en fi, tots els testaments que es fan a Mallorca són ben respectables per igual, ben igual de respectables cadascun en la seva circumstància. Però quan hi ha un problema, què passa? És una càrrega la legítima? O sia, jo voldria enfocar ja en cas que hi hagi un problema molt concret amb un fill, que el fill i el pare no s'entenguin, de vegades per culpa del pare i a vegades per culpa del fill, i és aquest cas: si és la càrrega o no és la càrrega la legítima, perquè és clar que si no hi ha problemes no es pot plantejar, que sigui una càrrega o no sigui una càrrega.

EL SENYOR...

Una petita matisació: a mi, com a Diputat d'aquesta Comissió, m'importa ben poc que hi hagi un problema o no hi hagi un problema. Jo el que vull estudiar és l'abast social de les legítimes davant la possibilitat d'eliminació d'aquestes legítimes. Entrar dins una casuística de si un pare està barallat amb el fill o ni hi està barallat, això, a mi, tant se me'n dóna, Miquel. A mi, el que m'interessa saber és si aquests senyors entenen que la legítima és una

institució que està imbricada dins aquesta societat nostra i si
l·levar-la representa una ruptura amb el nostre dret foral. Res més.
Tota la resta, jutjats i res més. Això és la pregunta a estudiar.

EL SENYOR...

Perdona, Paco.

EL SENYOR...

Molt bé, és la seva opinió.

EL SENYOR...

Si no hi hagués problemes entre els pares i els fills, no s'hau-
ria produït, no s'hauria fet la institució de la legítima.

EL SENYOR...

(...) Per mi, la legítima és viscutíssima a Mallorca —jo hi he
viscut sempre i no he estat fora d'aquí, com és natural—, però, a
més, per a mi no és el problema de si es barallen un pare i un fill.
No ho és, per mi. Jo, que som mallorquí, que som pare de família
perquè tenc quatre al·lots, a mi, la legítima i saber que he de
comptar amb béns per als meus fills m'ha ajudat a fer feina, m'ha
ajudat a conservar el patrimoni, m'ha ajudat a sentir-me unit amb
els meus fills! Això, a un mallorquí —que ho som en Mateu Oliver i
jo—, l'efecte que li produeix és límit. No dic que als altres no
els en produeix, no és un problema de si em barallaré amb un fill;
jo encara m'ho pens, que no em barallaré amb cap al·lot. Jo pens en
el principi filosòfic: per què hi ha la legítima? Perquè la legítima
és una (...). A posta, l'assumpte de quantia és secundari, per mi,
perquè llavors depèn de les solucions que hagin donat les distintes

regions. Per exemple, a Castella són dues terceres parts. A Catalunya només és una quarta part, i dins Catalunya, bé, ¿com ho hem de fer, per conjuguar el principi --és que jo vaig ser notari a la Segarra de Catalunya; són regions que viuen el dret foral català però intensíssimament--, com ho hem de fer per conservar el principi de manteniment de la família amb l'enriquiment o conservació de la potència econòmica de la regió? No sé si vosaltres coneixeu la Segarra; és una de les regions dures dures de Catalunya, està allà anant de Barcelona a Lleida i està a una altitud considerable; és una regió dura. Bé, solució: Legítima? Curta. Com hem de mantenir la família? Només donant el dot i conservant el dret de casa. Tercer: Com s'ha de pagar la legítima? Amb doblers. Per què? Per conservar el patrimoni i, al mateix temps, perquè l'hereu sàpiga que el dia de demà ha de fer feina, s'ha de casar, ha de tenir uns fills, que ha d'enviar el segon a Barcelona i que ha d'enviar el tercer a un altre lloc, però que el major conservi. Això és el principi filosòfic, per mi: que a mi m'ajuda, personalment, saber que tenc una obligació amb els meus fills; m'ajuda a fer feina. A posta el dret, que és molt savi, el dret popular diu: "Som legitimari, més fills." A falta de fills, qui són legitimaris? Els pares. No, per què han de ser legitimaris els pares? Perquè és un principi del manteniment de la família que un fill que no té res pensar de cap que torna coses a son pare. No sé si he estat...

(CANVI DE CARA DE LA CINTA)

EL SENYOR...

(...) només li vull deixar la legítima. O sia, que té plena consciència que allò existeix. Ara bé, aquesta legítima, a vegades serà

molesta per al testador perquè considera que el fill no es mereix res, i altres vegades serà molesta per al fill perquè només se li deixa la legítima i el fill considera que se li deu molt més perquè ha fet això i que son pare ha faltat als seus deures o s'ha embolicat en determinades situacions familiars inconvenients que l'han perjudicat. Però, evidentment, en un cas i en l'altre, la legítima és una institució viva, que la gent sent i que sap que existeix i que l'accepta, en general. Molesta, en determinats casos, però sap que existeix.

EL SENYOR...

Senyor Pasqual, jo el que li volia dir és que, realment, (...) la major part de gent ve disposada a fer una part (...). O sia, que ningú, en teoria, i pareix avui en dia, que es faci repartiment (...) en llibertat. En canvi (...) és que les herències solen ser, en molts casos, un focus de discussions i d'enemistats familiars enormes...

EL SENYOR...

No, no, no.

EL SENYOR...

Hi ha de tot.

EL SENYOR...

Hay pleitos, pero no tantos; muy pocos.

EL SENYOR...

... Aleshores... ho dic perquè, clar, ja he dit que el tema de la

discussió és aquest, el més important: germans que no es miren mai més en la vida (...) i altres coses. Jo no he viscut aquests temes però ho he vist a Ciutadella, a Maó, especialment a Maó. Per exemple, a Maó, jo sé que hi ha hagut casos... Per això (...), com ho faríem perquè no pogués ser això? Jo crec que, en el fons, el que buscam és una miqueta...

(...)

EL SENYOR...

Me pareix que hi ha un desenfocament, aquí, del problema. És a dir, les grans bregues no vénen per l'existència de la legítima. A sensu contrario, si no hi hagués legítimes pentura les bregues serien més grosses encara perquè hi hauria qualque fill que no tendria res en absolut. És a dir, la brega pot venir d'una qüestió purament subjectiva, familiar, d'una fricció entre un pare i un fill o d'una gran porcada, tant se me'n dóna; però no per l'existència de la legítima, sinó perquè dues persones s'han enfrontat.

EL SENYOR...

En una herencia igualitaria, en la que no ha habido legítimas, los problemas entre hermanos surgen igual. Por consiguiente... (...) al repartir, al hacer los lotes, surgen por diferencias de valoración (...) no porque haya legítimas, sino porque hay intereses.

EL SENYOR...

Perdó, senyor Pasqual. Entre pare i fills, el problema és independent de la legítima. És a dir, que a un pare, en un moment de-

terminat, li faci nosa una legítima, o que un fill se senti ofès fins al capdamunt perquè només li deixen la legítima, té una causa molt més profunda i familiar la qual crec que no podrem arreglar aquí per moltes solucions que donem. Perquè és una qüestió purament subjectiva i aficar-se en dret de família és impossible. O sia, les normes del dret de família —no sé si era en Castán que ho deia o no sé qui era— tenen una característica essencial: que són impossibles de fer complir. I té tota la raó.

EL SENYOR...

A més, moltes vegades, els problemes familiars no vénen per qüestions de béns, sinó perquè un fill ha tengut cura de son pare o de sa mare i un altre s'hi ha negat, i són hereus a parts iguals. O sia, vénen per qüestions personals, no vénen per qüestions patrimonials.

EL SENYOR...

Exacte. El que no sé és si això li resol el problema.

EL SENYOR...

No, no. Jo, la pregunta que he fet és que jo dic que si no hi hagués problemes entre pares i fills...

EL SENYOR...

El món no seria.

EL SENYOR...

... a pesar d'això que ha dit el senyor Oliver, que simateix sap molt més que jo, naturalment, tal vegada no hi hauria la legítima.

Jo em faig aquesta pregunta. Perquè si no hi hagués problemes entre pares i fills hi hauria testaments justs, a parts iguals entre els fills, però no hi hauria hagut aquesta necessitat de fer la legítima. (...) No, és igual, ja està. Tanmateix ja hem acabat.

EL SENYOR...

No, no. Hem acabat, a més.

EL SENYOR...

Dentro del problema de las legítimas, yo he recogido una serie de opiniones que casi casi concuerdan por parte de todos vosotros. O sea, que la legítima es una institución incardinada y una institución viva...

EL SENYOR...

Totalmente.

EL SENYOR...

...Eso es evidente. Era la primera pregunta que hacíamos nosotros aquí. ¿Está en el pueblo o no está en el pueblo?...

EL SENYOR...

Amb això estam d'acord.

EL SENYOR...

... Al pueblo, no le vamos a decir lo que él asiente y consiente: "Oiga usted, de buenas a primeras se lo hemos suprimido de un plumazo." Ni tenemos por qué hacerlo ni creo que estemos legítimamente para ello. Pero hay un segundo aspecto, y precisamente me parece

que lo tocabas tú antes, en un sentido casi diríamos afirmativo en relación al artículo cuarenta y uno: ¿Es conveniente reducir, o no, el número de legitimarios, ya que estamos en que la legítima, de momento, parece que se debe y hay que mantenerla? Es decir: ¿tienen que permanecer como legitimarios los hijos y descendientes, los padres y el cónyuge viudo, o habría que ir a una limitación de esos presuntos o esas personas legitimadas para obtener los bienes por vía de legítima? ¿Suprimir los descendientes? ¿Dejar hijos y cónyuge? ¿Dejar sólo cónyuge? Sabemos que hay opiniones dispares en este sentido.

EL SENYOR...

Per mi, la solució que ha donata la Comissió, ja l'heu reduïda, a reducir con respecto a los ascendientes, ¿no? ¿No habéis pasado a la cuarta parte?

EL SENYOR...

Sí.

EL SENYOR...

No de las cuantías, sino de las personas.

EL SENYOR...

No, no, no, de las personas, quiero decir. Dice el artículo cuarenta y uno: "Son legitimarios, en los términos que resultan de los artículos siguientes, primero los hijos y descendientes, por naturaleza, matrimoniales y no (...) esto es: los padres, es decir, ascendientes y el cónyuge viudo." Entonces hay diferentes opiniones al respecto también...

EL SENYOR...

El problema, en el fondo, no es (...) o no, sino...

EL SENYOR...

No, el problema que yo saco es otro, que es que si vamos a dar entrada a las reservas, a la reserva troncal concretamente... quizá me voy del tema, no lo sé. És a dir: en principi, i sense treure cap conseqüència, estaria d'acord que s'admetessin els pares com a legitimaris, sempre que hi hagi defecte de fills, evidentment. El que passa és que hi ha vegades que hi ha una altra institució que aconpleix en part la finalitat d'aquesta legítima, que seria la reserva troncal, és a dir, la reparació dels béns que els pares haguessin donat als fills que morissin sense descendència.

EL SENYOR...

Per això hi és.

EL SENYOR...

Exacte, per això dic que, en certes ocasions, podrien ser suprimits els pares com a legitimaris. Ara, evidentment, com a norma general suprimir-los... pens que no.

EL SENYOR...

No, jo crec que no. A més, seria una humiliació innecessària, per als pares, en el cas que els fills morin sense descendència i els pares no tenguessin... Consider que és una humiliació innecessària.

EL SENYOR...

Seria una manera, una porta oberta que uns béns que pentura tra-

dicionalment han pertangut a una família, des de segles, poguessin passar a una altra família totalment diferent.

EL SENYOR...

Pero una pregunta que hay que hacer al respecto en ese sentido: ese supuesto que planteas tú, ¿no es cada día más minoritario?

EL SENYOR...

Sí.

EL SENYOR...

Quizá sí... escaseando la gama... lo que decíamos del piso y nada más.

EL SENYOR...

Sí, sí. Clar. Bueno, yo es que sigo pensando en ámbito rural.

EL SENYOR...

No, no, es que hay que pensar, porque es algo con sentido profesional.

EL SENYOR...

Es que no hay que dar (...) de cantidad, sino de calidad.

EL SENYOR...

Bueno, por eso digo que hay que respetar todo y que no porque los de Part Forana hoy día sean ochenta mil hay que suprimir al otro ochenta mil. Hay que conservar unos sentimientos, por supuesto.

EL SENYOR...

Angela Maria! Som vuitanta mil bons, nosaltres!

EL SENYOR...

Ens manifestarem!

EL SENYOR...

No, no, no. No vaig de bromes! L'altre dia vaig llegir que...

EL SENYOR...

Somos conscientes del tema.

EL SENYOR...

Yo, si me permitís, quisiera tener una primera intervenció que quizá sea un poco larga, puede que no, pero la cuestió que nos planteamos en un principio era muy concretamente: la libertad de testar, sí o no; y la proyecció futura en su caso, es decir, si habría un cierto grado de aceptació o de rechazo. Y, por tanto, teníamos que, para acertar, hacer un análisis de la situació actual, incluso viniendo desde atrás, y cuál era la previsible proyecció futura. Entonces se hacen preguntas como el testamento tipo y la reacció del testamentario ante las legítimas, etc. Yo he entendido que del testamento tipo no se puede decir que haya uno sólo, hay varios; que hay una evolució en el tiempo, pero que también depende del espacio —en la zona rural es una cosa, en la zona urbana es otra. Quizá en la zona rural hay todavía una tendencia más en favor de los hijos como propietarios y, simplemente, a reservar el usufructo al viudo o a la viuda, y en la zona urbana es al contra-

rio. Esa es la evolución que nos da el tiempo en cierta medida, quizá por razones de edad, por razones del trabajo duro en el campo; no es lo mismo una propiedad rústica que un negocio o un piso, etc. Muy bien. Y, por tanto, quizá la evolución de las cosas no es la misma en el campo que en la ciudad. En cuanto a la legítima, yo he entendido que está muy arraigada y que, muchas veces, como mucho, se plantea como carácter subsidiario a favor de los hijos, es decir, primero es el viudo o la viuda y después los hijos; en algunos al revés, pero siempre se acepta incluso en caso de castigo, que ya es bastante castigo el que se deje la legítima estricta; incluso en este caso. Refuerza la unidad familiar, etc. Y, entonces, en esa tesitura, lo que yo me preguntaba... se ha hablado de derecho comparado también, de que quizá esa figura tenga un cierto arraigo en Gran Bretaña, en algunos Estados de Estados Unidos, etc., pero que aquí puede ser una moda un tanto arriesgada incluso. Pero lo que yo me pregunto concretamente es qué grado de aceptación o rechazo puede suponer el que se vaya en ese sentido, en el de ir a una libertad de testar de una forma radical o de una forma progresiva. Ventajas e inconvenientes.

EL SENYOR...

Jo pens que això no es pot saber fins que estigui implantat, si s'acceptarà o no s'acceptarà. El que sí és evident és que, en la situació actual, el sistema de legítimes està acceptat. El que ha de venir, no ho sabem. I, per consegüent, crec que seria molt arriscat, fora de lloc i en contradicció amb la marxa de les legislacions europees, entre altres coses, implantar aquí una llibertat absoluta de testar.

EL SENYOR...

Però és que jo faria una altra pregunta, encara que sigui una cosa estranya dins el dret; jo deman una cosa: a pesar d'aquestes clàusules que jo he sentit aquí que té el testament, ¿no hi ha llibertat de testar?

EL SENYOR...

Sí, sí.

EL SENYOR...

És que aquí pareix que es planteja la qüestió: si anam per aquest camí hi haurà llibertat de testar, si continuam pel que tenim no hi ha llibertat de testar (...). És un dilema fals i equivocat. És a dir, jo som en un país lliure i som lliure dins uns condicionaments. El que no puc fer és estar assegut en aquesta taula i començar a beure aigua i a fer beneitures. Jo tenc llibertat per xerrar... És a dir, yo creo que, a lo mejor, debido a estas falsas concepciones de la terminología, estamos emprant una terminologia equivocada i falsa, a més. Tal vegada degut a aquest...

EL SENYOR...

Contra la libertad de testar no están la tiranía o la protección de la libertad de testar.

EL SENYOR...

... És a dir, jo no em sent condicionat ni em sent en absolut mancat de llibertat amb aquests condicionaments per anar a cal notari i dir: "no, no, no ho vull; ara vull per al meu fill..." si legítimes o no legítimes.

EL SENYOR...

Perdón, es que me he olvidado antes de dos precisiones muy breves. Una, que yo he entendido que el testador no siente realmente la necesidad, al menos hoy por hoy, de ese derecho de libertad absoluta, salvando el derecho de legítima...

EL SENYOR...

Per a mi, no hi ha llibertat de testar.

EL SENYOR...

... y que tampoco entiende la legítima como una imposición a su derecho de libertad de testar. Ni siente esa necesidad ni tampoco la siente como una imposición. Nadie se queja de que la Ley le imponga tal tal...

EL SENYOR...

Eso, por regla general, ¿eh?

EL SENYOR...

... Y otra cosa. Yo entiendo que hay una serie de lagunas, que son concretamente la falta rural del testamento mancomunado, etc.

(tothom parla al mateix temps)

EL SENYOR...

... Yo, por lo menos, la he recuperado, pero, de todas maneras, tengo que hacer constar, a la hora de la verdad, que si bien a veces la empleamos entre cónyuges y con hijos, pero se emplea más cuando son un matrimonio sin hijos, en que entonces se instituye

heredero la estirpe de parientes de él o de ella y se faculta al sobreviviente para que distribuya entre los parientes del muerto, aparte de dejar el usufructo universal para que respeten siempre...

EL SENYOR...

Con lo cual no hay legítimas.

EL SENYOR...

... Es más frecuente entre sobrinos.

EL SENYOR...

Yo, a la pregunta que se acaba de hacer, contestaría en primera forma, bueno, que hace tiempo que estoy convencido que conviene la legítima, pero la pregunta es esta. Bien. Hemos comprobado que en Mallorca no existe una tentación social a cambiar la estructura familiar a través de la libertad de testar, sino que únicamente el problema de la libertad de testar se plantea en los casos de conflicto entre el padre y algún hijo. Preguntaría: ¿qué finalidad vamos a perseguir eliminando la legítima si no pretendemos hacer un cambio social importante? ¿Qué finalidad es la que perseguimos?

EL SENYOR...

En otras palabras, no satisfacemos ninguna demanda social.

EL SENYOR...

No, ninguna.

EL SENYOR...

Esa es la pregunta: ¿no se satisface ninguna demanda social?

EL SENYOR...

Y corremos un riesgo de desorientación moral social.

EL SENYOR...

¿Es una conclusión?

EL SENYOR...

Bueno, algo avanzamos, ¿no?

EL SENYOR...

Me gustaría contestar en el sentido que tú das... jo, ara, lo que tú habías apuntado, el sentimiento, ¿qué sentimiento provocaría, por ejemplo, de alivio, la supresión de la legítima? Yo, lo que creo que podríamos preguntarnos de futuro es el sentimiento de alivio, si definimos de una vez, como hace la compilación, la legítima como un derecho de bien. Esto sí que es conveniente y soluciona muchísimos problemas en cuanto al patrimonio, digamos, urbano, perquè en realitat hem parlat d'urbà...

EL SENYOR...

El único piso.

EL SENYOR...

Això sí que crec que... urbano o rústico, ¿eh? Això sí que jo ho veig. A més, que incluso hay un sentimiento, a dins la pagesia, de dir: "bé, i la legítima que no la puc pagar amb doblers?"

EL SENYOR...

Això és un sentiment.

EL SENYOR...

Això és un sentiment! Això és el que diuen... els juristes per ventura tenim un poc de culpa, que no recollim allò que el poble vol, el testament mancomunat...

EL SENYOR...

Volen liquidar i quedar bé.

EL SENYOR...

Eh? Bé, però la pagaran amb doblers. Ho saben i, a més, la volen. A més, això de la desheredación, son muy remisos a desheredar, però molt, eh?, maldament...

EL SENYOR...

Sí, se amenaza, pero a la hora de la verdad nadie...

EL SENYOR...

... Ara bé, pagar amb doblers. No pot ser. Com, no pot ser?...
Com no pot ser?

EL SENYOR...

Això els estranya molt, que ho hagin de pagar amb béns de l'herència... i això li costarà dues-centes mil pessetes...

(parlen tots al mateix temps)

EL SENYOR...

És que això, al nou projecte... clar, però encara que sigui per via d'excepció i per ventura sense integrar-ho del tot, però sí que

està regulat.

EL SENYOR...

Jo, per tancar una miqueta, hi ha una cosa que a mi, textualment, m'agradaria aclarir. Es tracta dels pares. És curiós que, quan es parla dels fills, deim que la cosa amb prioritat, o sia, primer de tot, els fills petits, per exemple, deim indefens, i de sobte a mi em ve sempre la visió del pare indefens, i no en parlam, del pare indefens. O sia, tenint els fills, com que tenc fills, la legítima per als fills. El pare indefens, aquí no el comptam.

EL SENYOR...

No, claro.

EL SENYOR...

El comptam com a legitimari.

EL SENYOR...

Si hi ha els fills, el pare...

EL SENYOR...

Bueno, pues excluye...

EL SENYOR...

No, no es legitimario, claro.

EL SENYOR...

... no és legitimari.

EL SENYOR...

Clar, no!

EL SENYOR...

El tema del padre es un tema muy interesante; poco frecuente, pero muy interesante.

EL SENYOR...

Ho veig, ho veig... per a mi és un tema molt delicat i d'una sensibilitat... que és poc freqüent perquè justament els vells es moren abans, teòricament, però pel fet que es morin abans i que en quedin un 0.002 per cent de possibilitats, en canvi som poc sensibles a la possibilitat aquesta. I a mi, és un cas... Ho dic perquè jo, doncs, formo part d'una comissió de l'òrgan municipal dels vells i clar, hi ha uns casos increïbles. D'una banda són increïbles, i a més a més tots de famílies riques que, clar, l'avi o l'àvia, passen d'ell en un moment determinat. Aleshores jo em pregunto i a vosaltres que heu fet el projecte...

EL SENYOR...

(...)

EL SENYOR...

Perdó, perdó, tu saps que això, aquest dret que existeix, perquè sigui donat en un moment determinat, el que arriba a costar? Perquè abans, què feim? El matam de fam?

(...)

EL SENYOR...

Es un poco el tema de las pensiones. Mientras se discute la pensión, el viejo ya está muerto. A mi eso me tiene muy preocupado, de verdad. Fijáos. Hi ha moltes vegades que els pares són els grans copartíceps de la riquesa que ha creat el fill, amb el sacrifici durant els estudis, el que vulguin. Aquella persona ha tengut capacitat de crear una riquesa i, de sobte, aquella persona jove, relativament jove, crea una riquesa però es mor. I dels fills no es pot passar. Pot ser que siguin prou honrats per dir això per a l'avi o l'àvia o poden dir que no. Si l'avi o l'àvia són rics, a mi no em preocuparia, però insistesc, quants casos, ni que sigui un 0.0001 per cent?

EL SENYOR...

No, no, no; es possible.

(...)

EL SENYOR...

A mí una cosa que sí me preocupa es la legítima de los padres. Es el hecho de que con frecuencia, o sea, la legítima de los padres solamente trae conflicto con el viudo. Es raro que exista la legítima de los padres en competencia con terceras personas; pudiera darse el caso, pero en fin, o es el cónyuge viudo o es una persona que esperaba casarse. En definitiva, este es el conflicto. Entonces, a veces, uno dice bien, realmente, los padres pueden haber contribuido a crear un cierto patrimonio del hijo, pero como todavía viven no será mucho. Segundo, el cónyuge sí puede haber estado ahorrando para crear, mediante un esfuerzo, el negocio familiar o la vivienda

familiar y de repente al consorte le quitan la parte de lo suyo para dárselo a los suegros, y a continuación va a haber puñales...

EL SENYOR...

Es que se puede dar el caso.

EL SENYOR...

Entonces este tema sí que es un tema delicado. La verdad es que, claro, cuando la sociedad es una sociedad estamental en que los bienes solamente se adquirirían o por guerra militar o por guerra, por conquista, o lo adquirirían por herencia y nunca por ahorro, pues bueno, naturalmente volvía a la familia, y estas cosas eran así; ahora que realmente son... bueno, yo soy castellano, gananciales o gananciales encubiertas como aquí (aquí tenemos separación de bienes pero aún se compra por mitad, ¿eh?, pues tenemos una especie de ganancialidad, realmente)...

EL SENYOR...

No, no, no, no...

EL SENYOR...

Bueno, dejadme un poco el humor y vuelvo a recuperar...

EL SENYOR...

Que hable, que hable, que hable.

EL SENYOR...

... y vuelvo al terreno que quiero decir después de volver del humor. Volvemos a que sí que es un ahorro. Son ahorros de los dos.

Entonces, realmente, hay un momento en que decimos, bueno, en el ahorro de la mitad del consorte viudo, no tiene nada que ver, pero en el otro consorte, caramba que empezamos mucho a discutir y hacemos entrar a los suegros, y esto, para el cónyuge que queda sobreviviente es doloroso. Yo creo que es un tema siempre delicado, el de consortes viudos.

EL SENYOR...

Mirando con esta preocupación, pregunta concreta: L'article 45, que parla de...

EL SENYOR...

Del dret del cònjuge viudo.

EL SENYOR...

... de la legítima del cònjuge viudo...

EL SENYOR...

Del projecte o de l'actual?

EL SENYOR...

De l'actual.

EL SENYOR...

Oye, hablamos del proyecto, ¿no?

EL SENYOR...

Del proyecto, sí.

EL SENYOR...

Ah, del projecte.

EL SENYOR...

¿Lo leemos?

EL SENYOR...

En aquest cas, dos terços i set per cent.

EL SENYOR...

Encara no el me sé de memòria.

EL SENYOR...

Pregunta, pregunta: en la seva opinió, hauria de pujar, hauríem de mantenir o hauríem de davallar?

EL SENYOR...

Pero en usufructo, ¿eh?

EL SENYOR...

En usufructo.

EL SENYOR...

Jo, en el projecte, el veig molt bé. Un terç, dos terços, espera't... Perdó: la meitat, dos terços i totalitat.

(parlen tots al mateix temps)

EL SENYOR...

Per a mi, mantenim. Per a mi, mantenir aquest criteri. Per a mi,

sí. S'ha augmentat en relació... No, per a mi no, pel que deia el Sr. Ricci de la protecció al vell... bé, però jo vull fer unes matisacions aquí després, eh?

EL SENYOR...

... en la fracción del legitimario.

EL SENYOR...

¿Pero como usufructo o como propietario?

EL SENYOR...

Como usufructo, por supuesto.

EL SENYOR...

Perdón, eso me parece muy interesante. Es decir, que normalmente el conflicto no se presenta entre el testador y los hijos, sino que puede ser entre el viudo (o la viuda, claro) y los hijos, cuando hay además un patrimonio escaso con el problema de la vivienda. En ese caso habrá que proteger mucho la vivienda del viudo o la viuda, aunque...

EL SENYOR...

Ah, bueno, esto sí. Esto es otro punto, efectivamente... O sea, aplicar el criterio del derecho común del domicilio conyugal.

EL SENYOR...

Y llevarlo muy lejos.

EL SENYOR...

Exacto, exacto.

EL SENYOR...

Quepa o no quepa, ¿eh?

EL SENYOR...

El conflicto está entre viudo e hijos...

(...)

EL SENYOR...

Volviendo a esto del ascendiente. Efectivamente, en la práctica, hay mucho ascendiente desprotegido. En la práctica hay ascendiente desprotegido, y el porcentaje del que hablabas, de un 0.000, yo reduciría ceros, pero el ascendiente, si quiere, no está tan desprotegido, en primer lugar como legitimario, en segundo lugar y si no hay hijos, es decir, si se cumplen las condiciones de la reversión, pueden revertir a él los bienes que ha donado al hijo o hija muertos sin posteridad, y en tercer lugar tiene una solución que es una perogrullada y que muchas veces no se usa, que es el no hacer donación, que eso es lo que estamos viendo muchas veces en el ámbito rural.

EL SENYOR...

Perdó, perdó, perdó. Yo es que no hablo ni he hablado ni pienso hablar de las donaciones en vida...

EL SENYOR...

Es que ahí está la causa.

EL SENYOR...

Es que a mí esto te diré más: cuando uno hace donación en vida,

es un derecho que tiene y que él sabrá con quién se la juega, es decir, se la está jugando con su hijo.

EL SENYOR...

Exacto.

EL SENYOR...

Pero yo no hablo de esto. Yo hablo de los casos... vamos a traer un caso como el que tú has dicho antes, tan extremado. El hombre soltero que va haciendo fortuna, que era un hijo de payés, y que el payés con sacrificio ha hecho que sea ingeniero, y hace una fortuna, y a los cincuenta años...

EL SENYOR...

O constructor.

EL SENYOR...

O constructor, mejor. Notario, notario, notario, notario... Y a los cincuenta años se casa con una chica, y a los cincuenta y uno se muere, y la chica amolla Catalina!, y deja a sus padres en el aire...

EL SENYOR...

Bueno, aquí habría que ver...

EL SENYOR...

... legitimarios. La chica conseguiría el usufructo...

EL SENYOR...

El usufructo de dos tercios y...

EL SENYOR...

... de dos tercios, pero la propiedad legítima.

EL SENYOR...

Si no hubiera hecho testamento, también.

(tots parlen al mateix temps)

EL SENYOR...

Este caso sí, en este caso sí. Si tiene un hijo de un año, aquí los padres ya no la arrastran. Pero ¡ojo!... es que este caso, a mí, para mí le falta un ingrediente, y es saber qué les ha pasado a los padres que han hecho un patrimonio; es decir, el payés que se ha enriquecido, ¿qué ha pasado con su patrimonio? ¿Lo tiene o lo ha dado? Si lo tiene, no tiene problema. Si lo ha dado, volvemos al problema de la donación.

EL SENYOR...

¿Si no lo tiene ni lo ha dado?

EL SENYOR...

Tú planteas un problema de reconocimiento.

EL SENYOR...

Si no lo tiene ni lo ha dado, bueno, tiene una legítima del hijo...

EL SENYOR...

Yo entiendo que estás planteando un problema de un reconocimien-

to de unos trabajos o de unas realizaciones por parte de los padres, pero cuidado.

EL SENYOR...

Sí. Claro, es que yo lo veía desde el punto de vista del padre que se autodesprotege con una donación y que luego no le reconocen los servicios prestados y le envían a la calle.

EL SENYOR...

Esto es más fuerte.

EL SENYOR...

Evidentemente. En este caso decía yo que si muere sin hijos tiene un derecho de reversión que lo puede ejercitar.

EL SENYOR...

Y si muere con hijos también.

EL SENYOR...

No, no, no, no y no.

EL SENYOR...

Y tiene una reversión de donaciones por ingratitud.

EL SENYOR...

¡Por eso! Por ingratitud, por supervivencia, lo que sea, muy bien. Ahora, si ya se trata del otro caso, es decir, que el pobre hombre no ha tenido nunca, el hijo se le muere y entonces la nuera le dice que de verano... bueno, en este caso yo no creo...

EL SENYOR...

¿Tiene siempre la legítima?

EL SENYOR...

... Efectivamente, tiene legítima y en un ab intestato es heredero.

(...)

EL SENYOR...

Sí lo hay, claro que lo hay, un hombre indefenso claro que lo hay. En casos concretos habrá la tira.

(...)

EL SENYOR...

Quizá nos hemos salido un poquito del tema...

EL SENYOR...

Sí; totalmente, además.

EL SENYOR...

... porque, evidentemente, hay muchos... la comunidad social, la dinámica, nunca se van a poder encuadrar unas normas, está claro; ni el legislador, ni el juez, ni el jurista general podrán resolver problemas sociales que exceden el campo del Derecho...

EL SENYOR...

Cierto.

EL SENYOR...

... A mí, la casuística me importa en cuanto método de trabajo, de análisis, para un problema de inducción y deducción, y punto.

EL SENYOR...

De acuerdo.

EL SENYOR...

Pero si ahora aquí convertimos (...) francamente, creo que saldría poco a relucir. La cuestión fundamental era: legítima sí, legítima no, libertad absoluta de testar sí o no; cuál era el grado de aceptación o de rechazo. Creo que lo has planteado tú muy bien al principio, etc. Y entonces, vamos, yo he llegado a una conclusión de que la legítima está arraigada, que podría ser incluso un riesgo, y que incluso el testador no siente esa necesidad ni lo tiene como una imposición, y que además incluso le parece hasta suficiente la legítima estricta como castigo...

EL SENYOR...

Sí, sí, i tant!

EL SENYOR...

... y que, por tanto, no le supone ninguna traba tampoco, en regla general, salvo casos muy concretos. Y esta es la conclusión fundamental.

EL SENYOR...

Andreu!

EL SENYOR...

La libertad de testar, realmente, de hecho, no se está agotando. No se está agotando porque en los repartos desiguales no se dan y el albacea no se usa. Hay lagunas...

EL SENYOR...

Ahora nos vamos a plantear...

EL SENYOR...

Procuraremos ser breves.

EL SENYOR...

Hagamos un corte...

EL SENYOR...

Un tercer punto, pero este ya casi lo vamos a dejar al nivel de la dialéctica, porque es que en el transcurso de la discusión, aceptando que la legítima se debía de mantener y incluso aceptando que los legitimarios fueran estas personas que se ponen aquí, salía un tercer punto. Bueno. La actual regulación de la legítima en cuanto a los porcentajes o cuotas, ¿es justa o no? No sé si...

EL SENYOR...

El problema que había planteado Pascual, ¿verdad?

EL SENYOR...

Miguel, tú lo dijiste al principio.

EL SENYOR...

No, lo decía porque nosotros decíamos que al producirse un número

determinado de hijos... podía haber, en un momento determinado, una inversión de la legítima y favorecer según el número de hijos, en mayor o menor, que lógicamente se produce al hacer... Entonces, habíamos inventado, y esto ya es, lo subrayo, inventado, un sistema por el que, a través de un porcentaje determinado, siempre se mantenía un equilibrio, se mantenía un equilibrio en relación a eso. Yo sé que eso es una cosa absolutamente novedosa, inédita, y tal.

EL SENYOR...

No és cap proposta de ningú, això que estàs dient?

EL SENYOR...

No, no, no... en el nivel de la discusión llegamos a decir bueno, y puestos ya a tratar de que la legítima sea algo absolutamente igualitario en tanto en cuanto lo que no se presume aquí es que se vayan a favorecer a unos o a otros, sino que todos los legitimarios estén constituidos más o menos en la misma proporción, para que en un momento determinado no se produzca ese desnivel que se produce como consecuencia del número de hijos más menos, en el que los porcentajes varían sobre la totalidad de la herencia, ¿eh?, según los números que hicimos. Esto lo vemos todos. Entonces, tratamos de hacer un sistema corrector, que yo he oído algunos compañeros vuestros que bueno, será una cosa más o menos curiosa, pero que no convendría incluso romper con la dinámica que el propio Código Civil tiene respecto del tercio y... Sería un sistema absolutamente nuevo.

EL SENYOR...

Però va en contra de la tradició jurídica...

EL SENYOR...

Este es el problema. Aquí ya no es que rompamos con un sentir social, sino que con lo que se rompe es con una tradición jurídica...

EL SENYOR...

Exacto.

EL SENYOR...

Supone un cambio radical en la tradición jurídica... en el quantum.

EL SENYOR...

Aquí hi ha dues coses, no? La cuantificación y la naturaleza jurídica... que són dues coses completament distintes...

EL SENYOR...

Totalmente de acuerdo.

EL SENYOR...

... que és el que si dues terceres parts o la meitat va bé o ha de ser dues terceres parts o ha de ser la meitat o ha de ser... i per altra banda, a veure com l'hem de pagar... és amb doblers. I hem d'ampliar, fins i tot, la naturalesa de la legítima, y creo siempre (...), per a mi, suplementos també como derecho de crédito, modificación... i fins i tot allò que diu si el testador...

EL SENYOR...

Ho diu.

EL SENYOR...

No,, al revés, ... llevat que el testador digui el contrari, i diu el contrari instituint hereu o ordenant... determinada; però mentre no digui res, amb doblers!

EL SENYOR...

Eso lo tenemos claro.

EL SENYOR...

Bé, però l'article aquest no ho diu!

EL SENYOR...

Sí, sí, sí.

EL SENYOR...

A poc a poc! L'hem de modificar.

EL SENYOR...

És el quaranta-vuit?

EL SENYOR...

És el quaranta-vuit... subratllat siempre, salvo el párrafo segundo, que és quan diu...

EL SENYOR...

La decisión de pago en metálico sólo producirá efectos si se comunica fehacientemente a los legitimarios en el plazo de un año.

EL SENYOR...

Però aquests terminis és per allò que deia el Degà, que està molt ben pensat, i és per evitar... la devaluación de la moneda.

EL SENYOR...

Sí, la devaluació.

EL SENYOR...

En el primer párrafo, en el párrafo primero: si no estuviere prohibido, podrán autorizar pago en dinero aunque no lo haya en la herencia.

EL SENYOR...

Exacto.

EL SENYOR...

Esto es. O sea, darle un sentido positivo.

EL SENYOR...

Para mi punto de vista, está bien como está.

EL SENYOR...

Para mí también.

EL SENYOR...

Però perdonau, la meva idea és que sempre pugui pagar amb doblers, tret que... a parts iguals... Bueno, puede instituir herederos en partes desiguales (...) desde la legítima, pero entonces el heredero que puede pagar en dinero, sin que él ordene o sin que le autorice la Ley a pagar en dinero.

EL SENYOR...

Exacte, això. O sia, el cas concret seria: deix la legítima als meus fills, i no digués si amb doblers o amb béns de l'herència.

(...)

EL SENYOR...

Y en cuanto a la quantía, me parece que no es un problema de hijos, es un problema de economía nacional, per a mi, també. Si no, el que deia en Puig ...: ¿qué es lo que nos conviene? de les dues coses... Sí, sí, no vaig de bromes, no. Manténir sempre sempre, amb una quantia que salvaguardi la concepció familiar, perquè no hem de posar (...) perquè no tenim el principi de troncalitat, però sí que hem de posar una quantitat, que per a mi m'aniria bé la quarta catalana, no perquè sigui catalana, sinó perquè encara disminueix més, li donam un poc més de raó al principi de...

EL SENYOR...

Llibertat de testar.

EL SENYOR...

No, no de llibertat de testar.

EL SENYOR...

De conservación del patrimonio.

EL SENYOR...

No, no, no, no, no, no de conservació... els catalans no tenen aquest principi de llibertat de testar (...). El cert és que amb

aquest sistema seu conserven un patrimoni, conserven una regió rica. Això! És per a mi la solució. Ara, quin ha de ser... que simateix la família se senti...

EL SENYOR...

O sia, si un és fill únic té dret a un terç de l'herència com a legítima. Si són dos fills, un d'aquests dos fills té dret a una sisena part de l'herència. Si són tres fills, té dret a una novena part de l'herència. Si són quatre fills, a una dotzena part. Si són cinc fills, a una quinzena part de l'herència. O sia, que des del punt de vista d'igualtat entre els fills, pel fet de ser un, dos, tres, quatre o cinc hi ha una desigualtat amb aquesta fórmula.

EL SENYOR...

No!

EL SENYOR...

Si jo no tenc cap germà, som un privilegiat des del punt de vista de la legítima perquè tenc dret a un terç...

EL SENYOR...

Però a ca teva (...), o sí?

EL SENYOR...

Deixa'm acabar el raonament. Principi d'igualtat, o sia, el fet: jo, si som tot sol a ca nostra, tenc dret a una tercera part per la legítima. Si jo tenc un germà, ja només tenc dret a una sisena part de la legítima. Si jo tenc dos germans, només tenc dret a una novena part de la legítima... Això crea una desigualtat degut al nombre

de fills, i aquí el que es va plantejar és de veure si... perquè, clar, la veritat és que la majoria de les... no vulguin canviar la naturalesa jurídica de la legítima; el que es discutia era, en tot cas, de buidar una mica de contingut; buidar una mica, anar a favor de la llibertat de testar. Això era el plantejament que es va fer dins la Ponència. Llavors, no hi va haver ningú que ho proposàs concretament, a això. O sia, que era una manera de discutir, de dir: amb independència del nombre de fills, que sempre es tengui la mateixa part proporcional...

EL SENYOR...

La mateixa quantia.

EL SENYOR...

... i vàrem dir una desena part, per exemple. Si és un fill una desena part, si són dos fills dues desenes parts... Això és una cosa... i a partir del cinquanta per cent, igual d'així com està ara.

EL SENYOR...

Màxim al cinquanta per cent.

EL SENYOR...

Quan es reparteix proporcionalment.

EL SENYOR...

Eso sí que es un cambio, desde el punto de vista..., absolutamente radical de todo el sistema.

EL SENYOR...

Ara ho giram damunt davall, eh?, vull dir...

(tots parlen al mateix temps)

EL SENYOR...

Por eso he dicho que era algo absolutamente inédito.

EL SENYOR...

A partir de cinc, després ja divideixes per sis, per set...

(...)

EL SENYOR...

Bé, clar, això podria dur, si són menys de cinc, molt bé.

EL SENYOR...

Com ho veis, això? El problema és que romp la tradició jurídica.

EL SENYOR...

Romp totalment.

EL SENYOR...

Jo crec que no s'ha de plantejar...

EL SENYOR...

(...) que es el treinta y tres que tenemos ahora.

EL SENYOR...

No, pero desde el punto de vista social, es un cambio importante en cuanto a la (...), porque la mayoría de matrimonios té un fill o dos, i rebaixes del trenta-tres o del setze i mig, al deu.

EL SENYOR...

Y la disponibilidad de los bienes...

EL SENYOR...

Bueno, pero no demasiado, porque si tenemos otros hijos, en vez de tener un quince por ciento, tendríamos el diez. Estaríamos... no tocaríamos demasiado las cosas, no cambiarían demasiado las cosas.

EL SENYOR...

Exacte, però, a més, si té cinc fills, estan limitant al cinquanta per cent la llibertat de testar.

EL SENYOR...

Estam igual que abans. Amb cinc fills, igual que abans.

EL SENYOR...

Bé, perdona, sí. Però no, no, amb quatre fills...

EL SENYOR...

L'augmentes al deu.

EL SENYOR...

Exacte.

EL SENYOR...

Al dotze i mig.

EL SENYOR...

Es muy poquito lo que se aumenta... no cambia el panorama.

EL SENYOR...

Per això et dic! No sé si és perquè no ho havia pensat i no ho he paït, però en principi...

EL SENYOR...

Creo que nos asustamos, pero dijimos ¡joder!...

EL SENYOR...

Sí, en aquests moments no toc amb els peus en terra.

EL SENYOR...

... si acabamos de descubrir la panacea universal o la tontería universal; o sea, nos íbamos a los dos...

EL SENYOR...

No, como bonito a la hora de elucubrar, bonito, por supuesto lo es.

EL SENYOR...

Pero bueno, eso era el tercer punto que quedaba ahí muy...

EL SENYOR...

No sé, no sé, no sé...

EL SENYOR...

No es un problema de libertad de testar ni de legítimas, o sea, realmente no lo tiene; afortunadamente no es un problema vivo y se está dejando a partes iguales, ¿eh? Creo que son muy pocos los es-tamentos que hacemos desigualando, son...

EL SENYOR...

Yo quiero argumentar que conste que no se ha hecho ninguna propuesta de ningún tipo...

EL SENYOR...

Por supuesto.

EL SENYOR...

... vamos a argumentar: argumento en contra, quince siglos de tradición...

(tots parlen al mateix temps)

EL SENYOR...

Y otro complementario.

EL SENYOR...

A favor?

EL SENYOR...

No, perdó, en contra. Un altre. Que em sembla, no sé si tots quatre estaríem d'acord, que no veim necessitat d'haver de canviar.

EL SENYOR...

D'acord.

EL SENYOR...

O sia, a part de l'argument històric, és que, a més, allò que funciona no tenim per què canviar-ho.

EL SENYOR...

Hi estic d'acord. Si és que funciona. Però jo vull insistir en una cosa en tant que qualcú no hi està d'acord, que el problema de la legítima és quan hi ha un problema entre pare i fill, entre pare i fill, i avui els problemes entre pare i fill són més que fa trenta o quaranta anys, en el sentit que hi ha els drogaaddictes, que hi són, els drogaaddictes. Llavors, si un té, o sia, és fill únic, li pot exigir a son pare el trenta-tres per cent de la legítima...

EL SENYOR...

Sí.

EL SENYOR...

I, en canvi, si són quatre fills, només el vuit per cent, que és realment quan es produeix la tensió pare-fill. Llavors, si tu dius, amb independència del nombre de fills, la legítima és igual, tant si en tens un com dos com tres com quatre, tu estàs fent una justícia, perquè per exemple, el cas del drogaaddicte que sigui fill únic, és el trenta-tres per cent, i si són quatre fills el vuit per cent. M'explic? O sia, és l'argument diríem a favor d'igualar el nombre de fills.

EL SENYOR...

És hermós això que tu dius. Un rebuig, això, a mi no el me produeix, perquè per a mi no és un problema de quantia.

EL SENYOR...

Exacte.

EL SENYOR...

M'explic? Per a mi, no ho és, un problema de quantia.

EL SENYOR...

No, no. No és descabdellat en absolut. És a dir, no és cap beneïtura en absolut. Ara, el que jo no acab de veure, és a dir, això és una cosa que la veuríem a la pràctica...

(tots parlen al mateix temps)

EL SENYOR...

Estam oblidant la dona, eh? O a l'home. O al cònjuge, vaja.

(tots parlen al mateix temps)

EL SENYOR...

Però, un moment, és que normalment, quan hi ha un fill únic, no és que tengui el trenta-tres per cent, és que normalment té el cent per cent.

(tots parlen al mateix temps)

EL SENYOR...

Un fill no té per què ser discriminat en relació a quatre fills. És que hi ha una base...

EL SENYOR...

En tot cas, la discriminació seria de tots, perquè no és que a un li llevem i a l'altre li donem. Adéu!

EL SENYOR...

No. En gent social general, no en gent particular, el que diu ell és que jo tenc un fill i aquest fill sap que té dret al tren-

ta-tres per cent; jo en tenc quatre, i saben que només tenen el deu.

EL SENYOR...

Sí.

EL SENYOR...

El ocho.

EL SENYOR...

El vuit, és igual.

EL SENYOR...

Idò de vuit a trenta-tres hi ha un abisme, i en canvi són fills iguals, en aquest sentit. Si partim d'una base mínima i deim molt bé, això són mínims, i això és una legítima. Punto. A partir d'aquest deu, pots posar el que vulguis, pots donar el trenta-tres, pots donar el quaranta, pots donar el cent per cent. Això és lògic.

EL SENYOR...

Ho sents? Jo, si donam el fonament que tu dius a la legítima, per a mi no té fonament. M'explic? Perquè si només és que dir que un fill té més o menys, moltes de famílies, pensem que jo tenc quatre fills i no hi ha cap fill que tengui dret a res, quant a dret jurídic de reclamar, perquè ho he guanyat tot jo, vejam si ens entenem!

EL SENYOR...

Ara parlam de la legítima.

EL SENYOR...

Si donam un fonament del qui en té més o menys o perquè un podrà dir que té dret de reclamar, és que per a mi la legítima no és el dret de reclamar, jo parl d'una conseqüència!

EL SENYOR...

És a dir, que la legítima...

EL SENYOR...

No, no! La legítima no és res més que un sistema de protecció de la institució familiar.

EL SENYOR...

Tu vols dir que la legítima no és un dret individual de cada fill.

EL SENYOR...

Angela Maria!

EL SENYOR...

No és un mèrito del hijo.

EL SENYOR...

Exacte.

EL SENYOR...

No, no, com a mèrit no.

EL SENYOR...

Sinó que és un percentatge que la Llei atribueix al grup familiar.

EL SENYOR...

(...) de les famílies és gratis. Les famílies agrícoles de Montuïri, per exemple, que fan feina dels deu anys, ara ja menys, des dels setze o desset anys que fa feina a fora vila amb son pare, si no tenen una legítima, aquesta gent té dret a qualque cosa perquè s'ho han guanyat, però no per legítima. Aquest és el criteri que feien els pagesos, de dir no, aquest ha fet feina tota la seva vida a ca nostra, per tant ha de tenir un poc més que els altres; emperò és que hauria de tenir però no per legítima.

EL SENYOR...

Una cosa. Ara que diu en Mateu, se m'ocorre una cosa. Hi ha famílies a les quals, per donar estudis a un fill, tots els altres fan feina...

EL SENYOR...

Clar, naturalment!

EL SENYOR...

En aquest cas, els estudis...

EL SENYOR...

Això està previst.

EL SENYOR...

Exacte. En aquest cas, els estudis haurien de compensar la legítima.

EL SENYOR...

Hi està, ho pots fer.

EL SENYOR...

Compte! Però és que com més els donis a tots ells, menys compensaràs, eh?

EL SENYOR...

No, no, si la legítima ya es otra cuestión.

EL SENYOR...

Claro, claro.

EL SENYOR...

Ja està arreglat, això. Si dins la legítima, el deu per cent aquest ja l'has avançat tu amb els estudis, ja és avançat.

EL SENYOR...

De tota manera, això...

EL SENYOR...

El que vull dir, no ho sé, jo també estic elucubrant, ara, eh? Per ventura estic dient una gran bestiesa, és probable; fa devers mitja hora que no en dic cap, per tant ja per llei de probabilitat n'he de dir una. Efectivament, vull dir que seria (no, no, és igual) seria més bo de fer compensar, en aquest cas d'estudis, amb menys legítima que amb més legítima. Vull dir, si un deu per cent per ventura pogués excedir, perquè els estudis no han estat molt superiors o perquè els estudis no han costat molt, com menys legítima haguessis de compensar, menys problemes tendries entre fills. Vejam, em sembla que no m'explic molt bé. Vull dir, si els estudis...